

Digitale bijeenkomst Landelijk Platform Ondernemersfondsen

woensdag 11 november 2020

Visie- en strategievorming

Onderzoek en advies

Ondernemersfonds

Kennisoverdracht

Rob Manders | Blauwberg | 06 -1217 2126 | robmanders@blauwberg.nl | www.blauwberg.nl

Intro

Het LPOF heeft Blauwberg gevraagd een presentatie te maken over actuele onderwerpen die het ondernemersfonds raken. We kunnen veel thema's uitlichten maar zullen ons beperken tot twee centrale thema's:

1. Ondernemersfondsen en coronacrisis
2. Juridische stabiliteit van retributieregelingen (n.a.v. rechterlijke uitspraak Teylingen)

Bekende onderwerpen zoals professionalisering en 'stadsbreed' komen in de bespreking van met name het eerste punt wel weer ter sprake.

Ondernemersfondsen in coronacrisis

- Fondsen hebben zich in afgelopen 15 jaar bewezen als stabiele partners in lokale economische speelveld. De bekende systematiek 'voor en door ondernemers', bestedingsvrijheid, en eigen trekkingsrechten heeft op ruim veertig plekken in het land een veelzijdige dynamiek opgeroepen.

Zuid-Holland

- Leiden (2005)
- Delft (2011)
- Vlaardingen (2014)
- Zwijndrecht (2016)
- Pijnacker-Nootdorp (2012)
- Noordwijk (2017)
- Gouda (2009)
- Bodegraven-Reeuwijk (2014)
- Katwijk (2011)
- Alblasserdam (2016)
- Lisse (2008)

Noord-Holland

- Hilversum (2015)
- Den Helder (2012)
- Uithoorn (2013)
- Enkhuizen (2017/2018)
- Laren (2015)
- Schagen (2014)

Utrecht

- Utrecht (2012)
- Wijk bij Duurstede (2015)
- Montfoort (2016)

Friesland

- Leeuwarden (2009)
- Súdwest-Fryslân (2016)
- Heerenveen (2015)
- Terschelling (2017)
- Vlieland (2018)
- Schiermonnikoog (2012)

Groningen

- Groningen (2011)

Drenthe

- Assen (2011)
- Westerveld (2017)
- Meppel (2011)

Gelderland

- Culemborg (2013)

Noord-Brabant

- Helmond (2013)
- Laarbeek (2017)

Limburg

- Heerlen (2019)

- Noodzaak om collectief te investeren is in 2020 mogelijk nog actueler dan voorheen. Overal buigen ondernemers, overheden, onderwijsinstellingen en andere partijen zich op de vraag hoe te investeren in crisisherstel.
- Ondernemersfondsen kan een belangrijk vehikel zijn om die ambitie vorm te geven, want:
 - De structuur en organisatie staat al. Het systeem werkt, er zitten enthousiaste mensen achter, alle bedrijven zijn financieel aangehaakt en kunnen een actieve rol spelen in de planvorming en –uitvoering.
 - Een fonds voegt eigenaarschap toe aan een lokale herstelagenda: een agenda waar ondernemers zelf over gaan roept veel meer dynamiek en investeringskracht op dan een ‘top-down’ overheidsagenda
 - Het intersectorale overleg vindt binnen de meeste fondsen al plaats. Bedrijfsleven spreekt met het onderwijs. De winkelcentra met de kantorenboulevards. De kennisinstellingen met de bedrijventerreinen.
- Maar, het gaat niet vanzelf. 2020 is geen business as usual. Ook fondsen moeten anticiperen op veranderende omstandigheden.
 - Het mechaniek van plannen maken in de ‘trekkingsgebieden’ loopt niet automatisch door. Evenementen gaan niet door, promotie staat op een laag pitje, het is lastiger groepen ondernemers bijeen te krijgen.
 - De verhouding tussen fonds en overheid kan onder spanning komen staan. Veel overheden zitten tegen hun financiële limiet en zien geen ruimte voor extra investeringen. Hoe om te gaan met principe van non-substitutie – geen overheidstaken op bordje ondernemersfondsen schuiven?

- Enkele fondsen worden onderdeel gemaakt van oproepen tot lastenverlichting
- Opgave voor fondsen om zich te positioneren aan de ‘oplossende kant’, en nieuwe dynamiek te brengen gebruik makende van bestaande structuren

Crisis- en herstelfonds

- Inspirerend voorbeeld uit de Groningse gemeente Oldambt: plan om een crisis- en herstelfonds te vormen naar de principes van een Ondernemersfonds.
- Dat zou op de volgende manier gaan:
 - Oprichten Ondernemersfonds naar principe ‘voor en door ondernemers’
 - Voorfinanciering van de gemeente van 10-jaars periode Ondernemersfonds
 - Gespreide betaling over 10 jaar met beperkte ozb-verhoging
- Idee is om investeringen naar voren te halen, een substantieel budget te creëren zonder al te snelle lastenstijging, en tegelijkertijd de regie bij ondernemers te houden.
- En ook bestaande fondsen experimenteren met crisisbudgetten: Leiden, Lisse, Wijk bij Duurstede, Culemborg,
 - Leiden: stimuleringsfonds van 500.000 met 2 ton gemeentelijke co-financiering, ondergebracht bij Ondernemersfonds
 - Lisse: creatie overkoepelend crisisbudget
 - Wijk bij Duurstede: klankbord / capaciteit in programma Wijkherstelt
- Tips:
 - houdt het dicht bij het regelarme principe van het fonds, procedures en ingewikkelde aanvraagformulieren halen de energie er teveel uit.
 - Stel capaciteit ter beschikking voor planvorming en –uitvoering
 - Cofinanciering is mooi, maar ook lastig te organiseren. Laat goede initiatieven niet sneuvelen bij gebrek eraan

Good practices

Korte inventarisatie van planvorming bij ruim dertig gemeentebrede fondsen.

<i>Winkelcentra / toeristische sector</i>	<i>Gemeentebreed / bedrijventerreinen / non-profit</i>
Online portals en bezorgdiensten <i>Groningen, Helmond, Westerveld</i>	Online inspiratiesessies, workshops en kennisdeling <i>Groningen, Hilversum</i>

<p>Cadeaubonnen / verraskaarten <i>Alblasserdam, Helmond</i></p> <p>Buy local acties <i>Sudwest Fryslan, Laarbeek</i></p> <p>Blauwe / rode loper <i>Delft, Utrecht</i></p> <p>Coronaproof winkelomgeving (stickers, zuilen, looproutes, handgel, stewards) <i>Utrecht, Assen, Heerlen</i></p> <p>Social media campagnes <i>Terschelling</i></p> <p>(zomer)campagnes voor binnenlandse bezoekers <i>Leiden</i></p>	<p>Collectieve inkoop van seo-diensten, fotograaf, vertaler videomontage <i>Westerveld</i></p> <p>Particuliere corona (snel)testservice <i>Helmond</i></p> <p>Kennisopbouw, ondernemerscourant <i>Groningen</i></p> <p>Online buurtactiviteiten <i>Helmond</i></p>
---	--

Drie algemene tips

1 **Investeer in actief fondsmanagement.**

- Fondsen met een actieve vorm van fondsmanagement hebben een voorsprong. In plaats van wachten op voorstellen en bestedingen wordt er actief gejaagd op plannen en latente behoeftes.
- Er zijn tal van voorstellen denkbaar die ondernemers ontlasten en van broodnodige steun voorzien. Maar het uitwerken, testen, bespreken en delen van initiatieven vergt tijd en capaciteit.
- Een actieve fondsmanager aangestuurd door lokale ondernemers kan daarin veel betekenen. Er is continuïteit, slagkracht en een persoon die het contact met gemeente en andere partijen kan structureren.

2 **Maak ruimte voor gemeentebrede initiatieven.**

- De pioniersfondsen zijn georganiseerd langs de lijnen van trekkingsrechten. Ieder gebied en/of sector zijn eigen budget. Dat heeft geleid tot veel eigenaarschap op lokaal niveau.
- Er zijn intussen allerlei nieuwe onderwerpen in zicht die de vraag doen rijzen of de systematiek nog goed toegerust is: duurzaamheid en energie, gezamenlijke inkoop en circulariteit, cultuur, onderwijs en arbeidsmarkt, belangenbehartiging.

- De crisis doet daar nog eens een schepje bovenop. Veel initiatieven vergen slagkracht, organisatievermogen en professionaliteit. En komen bovendien ten goede aan alle ondernemers in de gemeente.
- Palet aan mogelijkheden afhankelijk van lokale ambities:
 - Centraliseren tot beperkt aantal trekkingsgerechtigden: *Helmond*
 - Gemeentebreed tot circa 20-25%: *Leiden, Groningen*
 - Gemeentebreed tot circa 80%: *Westerveld, Zuidplas (i.o.)*
 - Volledig gemeentebreed: *Terschelling*

3 Stimuleer ontwikkeling in bestedingen

	Winkelcentra/dorpskern/binnensteden	Bedrijventerreinen	Non-profit
1^e generatie	<ul style="list-style-type: none"> • Sinterklaasintocht • Sfeerverlichting • Promotie / folders • Braderieën 	<ul style="list-style-type: none"> • Parkmanagement • Camerabeveiliging en surveillance • Keurmerk veilig ondernemen 	<ul style="list-style-type: none"> • Cultuur en sportevenementen • AED kastjes installeren
2^e generatie	<ul style="list-style-type: none"> • Evenementen-kalender • 'stadspas' met kortingsacties • Leegstandsbestrijding 	<ul style="list-style-type: none"> • Glasvezel • Collectieve inkoop • Leegstandsbestrijding 	<ul style="list-style-type: none"> • Techniekdagen / Dag van de Zorg i.s.m. bedrijfsleven • Collectieve inkoop • Platform ontwikkeling
3^e generatie	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis & kunde bijeenkomsten • Visieontwikkeling • Digitale winkelstraat 	<ul style="list-style-type: none"> • Collectief energie opwekken (zon, geothermie, etc.) • Restwarmte benutten • Zelfbeheer groen en openbare ruimte 	<ul style="list-style-type: none"> • Stagemarkten • Collectieve werving personeel tekortsectoren (zorg, onderwijs, techniek)

Juridische stabiliteit retributieregeling

- Een aantal ondernemersfondsen maakt gebruik van een retributieregeling. Een private afspraak waarbij de individuele fondsbijdrage in een aantal exact omschreven gevallen kan

worden teruggevorderd. Met name voor de landbouw wordt deze afspraak vaker toegepast. Een praktische oplossing die goed kan werken zolang het een 'deal' tussen ondernemers blijft.

- Het wordt een ander verhaal indien de overheid zich daarin gaat mengen. De gemeente Teylingen is op dit punt door het Haagse Gerechtshof terecht gewezen – uitspraak mei 2020. De politiek heeft er actief gestuurd heeft op de komst van een retributieregeling. Het Hof heeft nu geoordeeld dat dit een onrechtmatige werkwijze was. Via een omweg is er belastingongelijkheid gecreëerd. Ook Bodegraven-Reeuwijk is inmiddels door de rechter terechtgewezen.
- Het probleem in beide gevallen is de sturende rol van de gemeente. De retributieregeling is opgenomen in moties en convenanten, en daarmee is het evident een gemeentelijk besluit. Bij de meeste andere fondsen met retributie is het stellig anders gegaan. Daar heeft de raad zich onthouden van politieke beïnvloeding ten aanzien van de retributie, en beoordeelt dat dit een zaak tussen ondernemers is. De juridische houdbaarheid is daarmee veel steviger dan in Teylingen.

Om ongelukken als in Teylingen voor te zijn kan het toch raadzaam zijn nog eens scherp naar het bestaan van retributieregelingen te kijken. Een aantal adviezen van onze zijde.

Voor startende fondsen:

- begin niet aan een retributieregeling uit politieke motivaties. Gemeentebesturen dienen zich te onthouden van sturende uitspraken op dit punt om Teylingse ongelukken te voorkomen.
- beperk de omvang van retributieregelingen, het aanwijzen van vele uitzonderingen ondergraaft de algemene systematiek van het fonds
- beschouw de retributieregeling als een tijdelijke maatregel die achterwege kan worden gelaten zodra er ambities en plannen worden geformuleerd binnen de betreffende sector

Voor bestaande fondsen:

- blijf in gesprek met sectoren die aanspraak maken op retributie. Organiseer mogelijkheden tot actieve participatie en bouw indien mogelijk de regeling stapsgewijs af.
- wees duidelijk in het feit dat de retributie een dienst is die het fonds – tijdelijk - aanbiedt, geen verworven recht.
- houd de regeling zelf simpel en werk op basis van zelfmelding, een al te sterke vervlechting met gemeentelijke systemen maakt het systeem bezwaargevoelig.